

SloTheravada
www.slo-theravada.org

Dobro vprašanje, dober odgovor

Častiti S.Dhammika

KAJ JE BUDIZEM?

Vprašanje: Kaj je budizem?

Odgovor: Beseda budizem izhaja iz besede "budhi" in pomeni "prebuditi se". Budizem je filozofija prebujenosti, ki ima svoje izvore v izkušnji moža Siddhate Gotame, poznanega kot Bude, ki je sam postal razsvetljen, ko mu je bilo 36 let. Budizem je danes star 2500 let in je bil še sto let nazaj v glavnem azijska filozofija, danes pa ima na milijone privržencev širom po svetu.

V: Je budizem samo filozofija?

O: Beseda filozofija prihaja iz besede "filo", kar pomeni ljubezen in "zofija", kar pomeni modrost. Filozofija je tako ljubezen do modrosti oziroma ljubezen in modrost, obe besedi zelo dobro opisujeta budizem. Budizem uči, da bi morali razvijati svoje umske sposobnosti do največje mere, da bi lahko jasno razumeli. Uči nas tudi, da naj v največji meri razvijamo ljubezen in prijaznost, saj bomo le tako lahko pravi prijatelji vsem živim bitjem. Budizem je tako filozofija, vendar ni *samo* filozofija, je dovršena filozofija.

V: Kdo je bil Buda?

O: V severni Indiji se je l. 563 pr.n.š. v kraljevi družini rodil otrok, ki je odraščal v blagostanju in razkošju, vendar je navsezadnje uvidel, da mu posvetno udobje in varnost ne zagotavljata sreče. Bil je globoko prizadet, ko je videl trpljenje in se odločil, da bo našel ključ do človeške sreče. Ko mu je bilo 29 let, je zapustil svojo ženo in otroka ter odšel, da bi lahko sedel k nogam velikih religioznih učiteljev tedanjega časa in se od njih učil. Veliko so ga učili, vendar nihče pa ni resnično poznal vzroka človeškega trpljenja in kako ga preseči. Končno je po šestih letih študija in meditacije imel izkušnjo, v kateri je vsa nevednost odpadla in je

nenadoma razumel. Od takrat dalje se imenuje *Buda, Prebujeni*. Živel je še nadaljnjih 45 let, potoval po severni Indiji in učil druge, kar je odkril. Njegovo sočutje in potrpežljivost sta bili legendarni in si tako pridobil na tisoče privrženecv. Umrl je v svojih osemdesetih letih, ko je bil že bolan, vendar še vedno srečen in v miru s seboj.

V: Ali je bil Buda bog?

O: Ne in tudi nikoli ni trdil, da je bog, otrok boga ali morda poslanec boga. Bil je človek, ki je izmojstril samega sebe in učil, da če sledimo njegovemu zgledu, lahko to storimo tudi sami.

V: Če Buda ni bog, zakaj ga ljudje potem častijo?

O: Obstajajo različni načini čaščenja. Ko nekateri častijo boga, ga poveličujejo, mu darujejo, ga prosijo za usluge, saj tako verjamejo, da bo bog slišal njihovo poveličevanje, sprejel darovanja in odgovoril na njihove prošnje. Budisti se ne vdajajo takšnim oblikam čaščenja.

Druga vrsta čaščenja je, ko pokažemo spoštovanje do nekoga ali nečesa, kar cenimo. Ko učitelj vstopi v sobo, vstanemo, ko srečamo dostojanstvenika, se rokujemo, ko igra narodna himna, pozdravimo. Vse to so različni načini spoštovanja in čaščenja, ter pokažejo naš odnos do oseb ali stvari. Tako častijo v budizmu. Kip Bude, ki mu roki mirno počivata v njegovem naročju ter njegov sočutni nasmeh nas spomni, da si tudi sami prizadevamo razvijati mir in ljubezen. Vonj kadila nas spomni na pomen razvoja vrlin, plamen sveče na luč znanja. Rože, ki bodo kmalu uvene in preminile, nas spomnijo na minljivost. Ko se priklonimo, izrazimo hvaležnost Budi za učenje, ki nam ga je dal. Takšna je narava budističnega čaščenja.

V: Vendar sem slišal govornice, da budisti malikujejo.

O: Takšne izjave samo odražajo nerazumevanje tistih, ki so to izjavile. Slovar opredeljuje malika kot sliko ali kip, ki je čaščen kot bog. Rekli smo že, da budisti ne verjamejo, da je bil Buda bog. Tako, kako bi sploh lahko verjeli, da je kos lesa ali kovine bog? Vse religije uporabljajo različne simbole za razlago svojih idej. V taoizmu jin-jang simbolizira harmonijo med nasprotji, v sikhizmu se meč uporablja kot simbol duhovnega bojevnštva, v krščanstvu riba simbolizira Kristusovo prisotnost in križ njegovo žrtvovanje. Kip Bude simbolizira človeško popolnost in nas spomni na razsežnost budističnega učenja ter na dejstvo, da je budizem osredotočen na človeka in ne v boga, da moramo pogledati navznoter, če želimo najti popolnost in razumevanje. Tako trditev, da budisti malikujejo, ni pravilna.

V: Če je budizem tako dober, zakaj so potem nekatere budistične dežele revne?

O: Če je z revščino mišljena ekonomska revščina, potem je res, da so nekatere

budistične dežele revne. Če pa se revščina nanaša na kvaliteto življenja, potem so morda nekatere budistične dežele precej bogate. Amerika na primer je bogata in močna dežela, vendar je tam delež kriminala eden največjih na svetu, na milijone starih ljudi je zapuščenih in umirajo osamljeni v domovih za ostarele, družinsko nasilje in zloraba otrok pa so glavni problemi. Vsak tretji zakon se konča z ločitvijo in pornografija je lahko dostopna. So bogati v smislu denarja, vendar verjetno revni glede kvalitete življenja. Burma, ki je ekonomsko zaostala dežela, vendar delež kriminala je tam relativno nizek, otroci svoje starše spoštujejo in cenijo, za ločitev in samomor skoraj ni slišati, kot tudi ne za družinsko nasilje in zlorabo otrok, ter tudi ne za prostitucijo in pornografijo. Res je ekonomsko zaostala dežela, vendar je morda kvaliteta življenja višja kot v Ameriki. Tudi če sodimo budistične dežele le v smislu ekonomske razvitosti, potem je Japonska ena najbogatejših in ekonomsko najbolj razvitih dežel na svetu, kjer se 93% ljudi prišteva k budistom.

V: Zakaj obstaja tako veliko različnih vrst budizma?

O: Poznamo različne vrste sladkorja: rjavi, beli, kristalni, sladkor v kockah in prahu, sirup, vendar vse to je sladkor in vsi imajo sladek okus. Narejen je v različnih oblikah, ker se uporablja za različne namene. V budizmu je podobno, obstaja theravada budizem, zen, budizem čiste dežele, yogacara in vajrayana budizem, vendar vse to je budizem in vsi imajo enak okus, okus svobode. Budizem se je razvijal v različnih oblikah, da je tako lahko ustrezal različnim kulturam in se skozi stoletja ponovno razlagal novim generacijam. Tako se lahko zdi, da gre za različne vrste budizma, vendar povsod pa so v jedru Štiri plemenite resnice in Osmeročlena pot. Vse večje religije, tudi budizem, so razdeljene na šole in ločine, in različne veje budizma se med seboj niso nikoli bojevale ali izražale sovraštva ter tudi danes gredo v templje drug od drugega in skupaj častijo. Takšna toleranca in razumevanje sta zagotovo redki.

V: Ali je budizem znanost?

O: Preden odgovorimo na to vprašanje, je dobro, da opredelimo pojem "znanost". V slovarju je znanost opredeljena kot »znanje, urejeno v sistem, odvisno od opazovanja in testiranja, opredeljevanja splošnih in naravnih zakonov. Gre za kakršnokoli znanje, ki se lahko natančno proučuje.«

Nekateri vidiki budizma ne ustrezajo tej opredelitvi, vendar osrednje učenje budizma, to so Štiri plemenite resnice, pa zagotovo ustrezajo. Trpljenje, Prva plemenita resnica je izkušnja, ki se jo lahko opiše, izkusi in tudi meri. Druga plemenita resnica pravi, da ima trpljenje svoj vzrok, to so želje, ki se tudi lahko izkusijo, opredelijo in merijo. Še nihče ni poskušal trpljenja razložiti z metafizičnimi pojmi ali miti. Skladno s Tretjo plemenito resnico se trpljenje konča, z odstranitvijo njegovih vzrokov in to brez zanašanja na neko popolno bitje, vero ali molitev. To je dejstvo. In tudi Četrta plemenita resnica, ki govori o poti, ki vodi h koncu trpljenja, nima nobenega opravka z metafiziko, ampak je odvisna od načina našega delovanja. Še enkrat, vse to je na voljo, da se tudi izkusi. Budizem zavrača idejo o popolnem bitju, enako kot tudi znanost in oba razlagata delovanje

univerzuma z naravnimi zakoni. Vse to je zagotovo pokazatelj znanstvenega duha. Buda je neprestano govoril, da ne smemo slepo verjeti, ampak je potrebno spraševati, izkusiti, preiskovati in se zanašati na svoje lastne izkušnje. To ima zagotovo določen znanstven prizvok. Buda pravi:

»Ne sledi razodetju ali tradiciji, ne sledi govoricam ali svetim tekstom ali ker se zdi logično, ne nasedaj ideji ali ker je nekdo videti sposoben in tudi ne sledi ideji "on je naš učitelj". Ko sam izkusiš, motriš in tako veš, da je to dobro, da ni vredno graje, da to častijo modri in da vodi do sreče, potem temu sledi.«

Povzamemo lahko, da čeprav budizem v celoti ni znanstven, vendar sigurno ima znanstven prizvok in je zagotovo bolj znanstven kot katerakoli druga religija. Ni nepomembno, da je največji znanstvenik dvajsetega stoletja Albert Einstein o budizmu rekel naslednje:

»Religija prihodnosti bo kozmična religija, morala bo preseči osebne Boga ter se izogibati dogmam in teologiji. Vsebovala bo oboje, naravno in duhovno, zato bo morala biti osnovana na religioznem občutku, ki nastane iz neposredne izkušnje in zna to povezati v pomembno celoto. Budizem odgovarja temu opisu in če obstaja kakšna religija, ki bi ustrezala modernim znanstvenim potrebam, potem bi to bil budizem.«

LE ZA PROSTO DISTRIBUCIJO

Vir: S.Dhammika: Good Question Good Answer

Prevod: Andreja Grablovič
Oktober 2008, SloThera ©

Vse pravice pridržane.

Objavljanje in tiskanje, celotega ali le dela tega besedila, v katerikoli obliki, za prodajo, dobiček ali materialne koristi, je prepovedano.

Dovoljeno je za prosto distribucijo s predhodnim pisnim dovoljenjem avtorja ali založbe.